

30.9.2025

EOAK/2452/2025

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläisen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Tuire Metso

TARKASTUS: KARJALAN PRIKAATI 10.6.2025

Tarkastusajankohta

10.6.2015 klo 7.45–13.30

Osallistujat oikeusasiamiehen kansliasta

Esittelijäneuvos jaostopäällikkönä Kristian Holman

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Tuire Metso

Osallistujat tarkastuskohteesta

Komentaja, prikaatikenraali

Oikeusupseeri, kapteeni

Keskusteluihin osallistuivat lisäksi omaa toimialaansa koskevissa asioissa sosiaalikuraattori, sotilaspastorit A ja B sekä lääkäri. Lisäksi tarkastuksella tavattiin varusmiestoimikunnan edustajia.

1 TARKASTUKSEN TOIMITTAMISESTA

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain (197/2002) mukaisesti oikeusasiamies toimittaa tarkastuksia erityisesti puolustusvoimien eri yksiköissä seuratakseen varusmiesten ja muiden asepalvelusta suorittavien kohtelua. Karjalan prikaati on tarkastettu edellisen kerran 9.6.2021, jolloin apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen suoritti tarkastuksen etäyhteydellä.

Tarkastus toimitettiin oikeusasiamies Petri Jääskeläisen määräämänä ja etukäteen laaditun ohjelman mukaisesti. Tarkastajat tutustuivat etukäteen saamaansa aineistoon, joka sisälsi muun muassa kurinpito- ja pienvahinkopäätöksiä sekä selvityksiä varusmiesten palvelusjärjestelyistä.

Varusmiehille ja henkilökunnalle oli varattu tilaisuus luottamukselliseen keskusteluun tarkastajien kanssa.

Tähän muistioon on kirjattu vain sellaiset asiat, joihin on tarkastuksen yhteydessä kiinnitetty huomiota ja joilla saattaa olla merkitystä varusmiesten kohtelua ja palvelusolosuhteita edelleen kehitettäessä.

2 TARKASTUSHAVAINTOJA

Karjalan prikaati on suuri joukko-osasto, joka edustaa kaikkia maavoimien aselajeja. Karjalan prikaatissa koulutetaan vuosittain noin 4 000 varusmiestä kahdessa saapumiserässä. Karjalan prikaatiin kuuluu kuusi joukkoyksikköä: Kymen jääkäripataljoona, Karjalan tykistörykmentti, Salpausselän ilmatorjuntapatteristo, Kymen pioneeripataljoona, Itä-Suomen viestipataljoona ja Karjalan huoltopataljoona. Organisaatioon kuuluu lisäksi Karjalan prikaatin esikunta sekä suoraan apulaiskomentajan alaisuudessa toimivat Etelä-Savon ja Kaakkois-Suomen aluetoimistot.

Noin 70 %:a Karjalan prikaatissa palvelevista varusmiehistä on kotoisin Uudeltamaalta ja loppuista valtaosa on kotoisin Kymenlaakson alueelta. Karjalan prikaatissa palvelee myös jonkin verran ulkosuomalaisia. Keskeytysprosentti on ollut 17,8 ja keskeyttäneistä E-luokkaan siirrettyjä on ollut noin 2/3. Siviilipalvelukseen siirtyy keskimäärin noin 5 %:a varusmiehistä.

Kouluttajat ovat virkaiältään nuoria ja virkakierto on heidän kohdallaan nopeaa. Työntekijöiden työnohjaukselle/mentoroinnille nähtiin olevan tästä syystä lisätarvetta. Varusmiesten määrään nähden kouluttajia tarvittaisiin lähtökohtaisesti enemmän. Kaikkia olemassa olevia vääpelinpaikkoja ei ole myöskään saatu täytettyä. Kovan työtahdin nähtiin heijastuvan henkilökunnan jaksamiseen ja hyvinvointiin. Myös varusmiehet kertoivat kouluttajien vähäisyyden varusmiehiin nähden näkyvän siten, että henkilökunnalla on ollut välillä paljon työtä ja kova kiire ja osa opiskelusta on jouduttu suorittamaan itseopiskeluna. Erityisesti tämä nostettiin esiin 1. ITPTRI:ssa.

Terveystenhoitopalveluista todettiin, että ne eivät kaikilta osin vastaa kysynnän määrään. Avoimna olevaa toista lääkärintervikaa ei ole saatu täytettyä ja palvelut joudutaan tuottamaan osittain kahden vuokralääkäriin avulla. Ostopalveluna hankittava lääkäri ei välttämättä aina pysty arvioimaan palveluskelpoisuutta Puolustusvoimien tarpeiden mukaisesti. Myös varusmiesten puolelta tuotiin esiin, ettei vastaanotolle aina pääse, kun terveysaseman toiminta ruuhkautuu. Potilaita on pahimmillaan ollut jonossa satoja. Ruuhkissa on vuodenaikaan ja viikonpäiviin liittyvää vaihtelua. Kuitenkin esimerkiksi tapaturmien osalta todettiin, että hoitoon pääsee näissä tilanteissa nopeasti ja että hoito on osaavaa ja hyvää. Myös hoidon tarpeen arviointi tapahtuu puhelimitse pääsääntöisesti saman päivän aikana. Terveysaseman tilojen todettiin olevan epäkäytännölliset, mutta uusien tilojen kerrottiin olevan tulossa.

Varuskunta-alueella on viisi kasarmia, joista neljä on peruskorjattu. Yhteistyön Puolustuskiinteistöjen kanssa todettiin toimivan hyvin. Kasarmi 5:n ilmanvaihtoa on tutkittu ja parannettu, mutta se ei tehdyistä toimenpiteistä huolimatta toimi parhaalla mahdollisella tavalla. Myös varusmiehet kertoivat, että ilmanlaatu eri yksiköiden välillä vaihtelee. Kasarmi 5:n ilmanvaihdon kerrottiin tehtyjen toimenpiteiden jälkeen parantuneen, mutta ilmanvaihtoputkien kapasiteetti ei riitä, kun tuvissa on sijoitettuna 12–14 varusmiestä. Kasarmin kerrottiin olevan erityisen kuuma kesällä.

Varusmiestoimikunnan edustajat kokivat työskentelyolosuhteensa ja toimintamahdollisuutensa hyväksi. Tapaamisyhteys komentajaan on hyvä ja säännöllinen ja VMTK:n esitykset ovat edenneet hyvin.

Lomakäytännöistä varusmiehet toivat epäkohtina esiin lomien epäyhtenevät hakemis- ja myöntämiskäytännöt. Kaikkien lomapäivien pitäminen ei ole osalla onnistunut. Osa varusmiehistä kertoi lomapäivien kirjanpidon menneen sekaisin, mikä oli aiheuttanut kokemuksen epäoikeudenmukaisesta kohtelusta (1. ITPTRI). Kuntoisuuslomien epäyhtenevät myöntämiskäytännöt yksiköiden välillä esimerkiksi Cooper-testituloksista ja ampumataitotesteistä nousivat esiin erityisesti muutamien yksiköiden osalta (1. ja 3. PSJK sekä 2. KTPTRI).

Varusmiesten puolelta tuotiin myös esiin, etteivät kaikki henkilökunnalle tehdyt ilmoitukset varusmiesten kokemasta epäasiallisesta kohtelusta joko toisten varusmiesten, varusmiesjohtajien tai kouluttajien taholta ole johtaneet toimenpiteisiin. Toisaalta taas yksittäisenä huomiona tuotiin esiin, etteivät kouluttajat välttämättä kuuntele toisen osapuolen näkökulmaa lainkaan, kun varusmiesjohtajien esiin nostamia välikohtauksia selvitetään, mikä johtaa epäoikeudenmukaiseen kohteluun.

Varusmiehet kertoivat ruuan ja sen riittävyyden olevan kunnossa, mikäli varusmies on kaikkiruokainen, mutta usea erityisruokavaliota noudattanut nosti esille ruuan saatavuuden ja riittävyyden erityisesti maastossa. Osa kertoi jääneensä joko kokonaan ilman ruokaa tai saaneensa sitä joko määrällisesti tai ravintoarvoltaan liian vähän. Epäkohtana tuotiin myös esiin se, ettei maastoon tuotavan ruuan allergeenitietoja ole välttämättä saatavilla, jolloin erityisruokavaliota noudattavat eivät tiedä, onko ruoka heille soveltuvaa vai ei. Myös palvelushelpotuksia saaneiden kerrottiin toisinaan jääneen ilman ruokaa, koska heidän on pitänyt odottaa heille tuotavaa ruokaa maastosta ja ruoka ei saapuessaan ole välttämättä ollut enää syöntikelpoista. Lisäksi varusmiehelle käskettyjen tehtävien suorittaminen voi johtaa siihen, että varusmies jää välillä kokonaan ilman ruokaa.

Varusmiesten kanssa käydyissä keskusteluissa nousivat esiin myös vääränkokoiset ja rikkiäiset varusteet. Erityisesti sirpaleliivien todettiin olevan liian isoja naisille ja hankaloittavan liikkumista, eikä pieniä kokoja ole saatavilla. Myös hanskojen todettiin olevan ohuita ja kastuvan nopeasti, mikä erityisesti pakkassäällä vaikeuttaa esimerkiksi kalustohuoltojen tekemistä. Osa kertoi, ettei heille ollut jaettu riittävää määrää kaappien lukkoja, jonka vuoksi varusmiesten piti hankkia niitä omalla kustannuksellaan.

Karjalan prikaatissa on tällä hetkellä kaksi sosiaalikuraattoria ja määrä on vahvistumassa yhdellä lähitulevaisuudessa. Tarkastajille todettiin, että varusmiesten yhdenvertaisen kohtelun kannalta olisi hyvä, mikäli sosiaalikuraattorien riittäviksi katsottavat resurssit arvioitaisiin valtakunnallisesti ja määriteltäisiin varusmiesten enimmäismäärä sosiaalikuraattoria kohden.

Etukäteen hankitusta materiaalista nousivat esiin eräät vahinkoasioita koskevien asiakirjojen keskenään hiukan epä johdonmukaiset rastitus- ja alleviivausmerkinnät siltä osin, miten vahinko oli katsottu tapahtuneeksi ja miltä osin henkilö katsottiin korvausvelvolliseksi (asiakirjat 197/2024/KRHK/KARPR ja 200/2024/KRHK/KARPR). Epä johdonmukaisuuksien katsottiin olevan lähinnä kirjausteknisiä, eikä niiden katsottu vaikuttaneen asian lopputuloksen oikeellisuuteen.

3 TOIMENPITEET

Tarkastushavainnot esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle. Oikeusasiamies pitää tärkeänä, että varusmiesten kohtelu on yhdenvertaista, eivätkä erityisruokavaliota noudattavat varusmiehet joudu muita huonompaan asemaan ravinnon saannin osalta. Hän piti kuitenkin riittävänä, että tähän pöytäkirjaan kirjatut asiat tulevat Karjalan prikaatin komentajan sekä Pääesikunnan tietoon tämän pöytäkirjan valmistumisen myötä.

Karjalan prikaatin vapautensa menettäneiden säilytystilojen tarkastuksesta laaditaan erillinen pöytäkirja (EOAK/2453/2025).

Tämä pöytäkirja on ollut luonnosvaiheessa Karjalan prikaatissa kommentteja ja mahdollisten salassa pidettävien tietojen arviointia varten.